

ایستگاهی آخرین سطح و توان عملکردی ارقام نبوده و با تحقیقات بیشتر می‌توان به ارقامی با عملکردهای بالاتر و مقاومت بیشتر به شرایط دیم‌کاری دست یافت، عملکردهای به‌دست آمده از همین ارقام در اراضی کشاورزان نمونه مؤید این نکته مهم است، چراکه کشاورزان نمونه همواره عملکردهایی بالاتر از عملکردهای ایستگاهی مؤسسات دیم برداشت کرده‌اند، این مسأله نشان می‌دهد که پتانسیل اراضی و ارقام زراعی موجود حتی بالاتر از عملکردهای ایستگاهی مؤسسات تحقیقاتی دیم است. البته ناگفته نماند که محققان دیم کشور ما، دستیابی به عملکردهای ایستگاهی ارقام را در شرایط مزرعه‌ای قابل دستیابی می‌دانند. از نظر عملکردی پتانسیل واقعی اراضی زیرکشت گندم دیم، تقریباً برای ۶۸ میلیون نفر که غذای اصلیشان از نان گندم باشد کفایت می‌کند، این در حالی است که عملکرد بالفعل و تولید مزارع دیم کشور با وجود دستیابی به تمامی فناوری‌ها و علوم لازم، بسیار کمتر از عملکرد بالقوه است.

۲- افزایش سطح زیر کشت

ارزیابی دقیق مساحت اراضی دیم‌زار کشور بدون وجود اطلاعات دقیق اولیه امکان‌پذیر نیست، از آنجایی که تا به حال اراضی کشور مطالعه و متناسب با پتانسیل‌ها دسته‌بندی نشده‌اند، لذا آمارهای متفاوت و متضادی از سطح اراضی دیم کشور ارائه شده است، ولی چیزی که واضح و مبرهن است آنکه سطح بالقوه دیم کشور بالاتر از سطح زیرکشت است، به عبارت دیگر هنوز اراضی زیادی وجود دارد که امکان مدیریت برای کشت دیم در آنها هست.

به طور کلی اراضی دیم شامل اراضی است که امکان کشت گیاه زراعی، مرتعی (علوفه‌ای، گیاهان دارویی و...) و درخت دیم در آن وجود داشته باشد، حال با توجه به شرایط موجود در هر زمینی باید متناسب با آن، گیاه مخصوص به خود کشت شود. اکثر محققان و کارشناسان دیم اعتقاد دارند که سطح زیرکشت دیم کشور همان سطح بالقوه است، به عبارت دیگر و به اصطلاح خودشان «هر جایی که در کشور توان کشت داشته است مردم شخم زده و کشت کرده‌اند، لذا مدیران ارشد مرتبط با دیم تأکید دارند که هیچ سطح بالقوه‌ای غیر از سطح زیر کشت فعلی وجود ندارد و حتی سطح واقعی دیم را از سطح زیرکشت نیز کمتر ارزیابی می‌کنند و اعتقاد دارند که بسیاری از مناطقی که شخم زده شده و دیم‌کاری می‌شود مناسب برای کشت دیم نبوده و باید از چرخه زراعت دیم خارج شود، این اراضی بیشتر شامل اراضی با شیب‌های تند (معمولاً بالاتر از ۱۲ درصد) است، از مجموع نظرات محققان و کارشناسان دیم نتیجه می‌شود که سطح نهایی دیم‌کاری برای کشت تمامی گیاهان دیم اعم از زراعت گندم، جو، حبوبات، علوفه و کاشت درخت و باغ‌های دیم در نهایت ۱۲ میلیون هکتار است، که البته سطح آیش نیز در این ارزیابی لحاظ می‌شود.

برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی برای کشت دیم

کشت دیم مبنای یکی از مهم‌ترین پایه‌های تولیدات محصولات زراعی در

کشورهای مختلف دنیا است و بارها مورد تأکید رهبر معظم انقلاب نیز بوده است ولی با این حال در دولت‌های گذشته هیچ‌گونه برنامه و طرح مدونی برای توسعه کشت دیم وجود نداشته است. با توجه به اهمیت موضوع، همزمان با آغاز به کار دولت سیزدهم، کارگروهی در راستای افزایش سطح زیر کشت دیم ایجاد و طرح جهش تولید دیم در ۱۵ استان به وسعت ۲ میلیون ۶۰۰ هزار هکتار از اراضی کشور هدف‌گذاری شد. در حال حاضر نیز براساس تفاهنامه اردیبهشت ۱۴۰۱ وزارت جهاد کشاورزی با ستاد اجرایی فرمان امام(ره) توسعه این کشت در ۵/۲ میلیون هکتار از اراضی زراعی کشور (تمام استان‌های دارای ظرفیت) آغاز شده است. به طوری که اجرای طرح جهش تولید (گندم، جو، نخود، عدس، علوفه، گلرنگ، کلزا و کاملینا) در دیم‌زارهای ۱۵ استان کشور در سطح ۲۶۰۹ هزار هکتار و برنامه‌ریزی جهت سال زراعی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ در ۱۸ استان دیم‌خیز کشور یکی از مهم‌ترین برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی در سال زراعی آینده است.

دیم‌کاری بسیار کم است. به گفته ساداتی‌نژاد امسال طرح جهش تولید در دیم‌زارهای کشور در سطح ۵۲ میلیون هکتار با همت ستاد اجرایی فرمان امام(ره) برگزار و پیش‌بینی می‌شود که جهش بزرگی در تولیدات کشاورزی و امنیت غذایی کشور ایجاد کند.

وزیر جهاد کشاورزی اضافه کرد: برای اجرای این طرح ۴۰ هزار میلیارد تومان اعتبار نیاز است و این میزان مبلغ در سال اول اجرا برگشت می‌شود. ساداتی‌نژاد ادامه داد: این طرح اتفاق بزرگی در بخش کشاورزی و امنیت غذایی کشور است زیرا در حال حاضر تنها ۸ درصد تولیدات کشاورزی ما از دیم‌زارها است در حالی که این رقم در دنیا ۶۰ تا ۷۰ درصد است.

وی با اشاره به اینکه ابتدا قرار شد امسال ۲۰۴ میلیون هکتار به اجرای این طرح اضافه شود، گفت: اما در نهایت تصمیم‌گیری شد که علاوه‌بر این رقم ۱۲ میلیون هکتار هم به‌صورت داوطلبانه در کشور اجرا شود که سطح کل اجرا به ۵ میلیون هکتار خواهد رسید.

وزیر جهاد کشاورزی با بیان اینکه اجرای این طرح حداقل غذای ۲۰۰ هزار نفر را پوشش می‌دهد، ادامه داد: میانگین تولید در سطح دیم‌زارهای کشور ۳۰۰ تا ۵۰۰ کیلوگرم در هکتار است که بنا داریم با استفاده از بذره‌ای مناسب، تولید در سطح را افزایش دهیم. ساداتی‌نژاد با اشاره به اینکه امام‌راحل در سال‌های ۶۴ و ۶۵ به اهمیت تولید در دیم‌زارهای کشور تأکید کرده بودند، گفت: این مسأله اهمیت موضوع را نشان می‌دهد و ما پس از ۳۶ سال تازه می‌خواهیم این طرح را اجرا کنیم.

مهاجرت معکوس با توسعه کشت دیم در کشور

سرپرست ستاد اجرایی فرمان امام گفت: ایجاد زنجیره امنیت غذایی و دارویی از اصلی‌ترین مأموریت‌های ستاد اجرایی فرمان امام در سال‌های اخیر بوده و در بحث امنیت دارویی و داخلی‌سازی مواد اولیه حداقل ۳۵۰ میلیون دلار صرفه‌جویی ارزی برای کشور ایجاد کرده‌ایم.

عارف نوروزی افزود: در بحث امنیت غذایی نیز با اجرای طرح‌های متعددی مانند جهش تولید دیم‌زارها و اجرای طرح‌های اشتغالزایی در حوزه تولید گوشت قرمز و سفید

از طرف دیگر این وزارتخانه پروژه ارتقای امنیت غذایی در ۹ استان (کرمانشاه، کردستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، لرستان، مرکزی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و ایلام) را تا سال زراعی ۱۴۰۰ اجرا و سپس آن را تحت عنوان استان‌های تحت پوشش توسعه دیم‌زارها در قالب طرح ملی جهش تولید در دیم‌زارها ادامه داده است.

جزئیات اجرای طرح جهش تولید در دیم‌زارها

سید جواد ساداتی‌نژاد گفت: توسعه دیم‌زارها از راهکارهای مهم برای تأمین امنیت غذایی در کشور است و از سه نظر حائز اهمیت است؛ نخست آنکه مورد تأکید رهبر انقلاب بوده و بشدت پیگیری می‌شود و این نشانگر آن است که نگاه ژرفی در عالی‌ترین مقام کشور وجود دارد. نکته دوم اینکه ظرفیت‌های عظیم تولید در این بخش موجود است و سوم اینکه اجرای این طرح حمایت از کشاورزان نجیب دیم‌کار خواهد بود.

وی اضافه کرد: در دنیا کشت دیم اهمیت خاصی دارد اما در کشور ما تا حدودی فراموش شده است در حالی که فشار به آب‌های زیرزمینی و محیط زیست در شرایط